

10

tips voor ouders en scholen om onderpresteerders weer 'fluitend' aan het werk te krijgen

In het vorige nummer stonden mijn tien tips om onderpresteerders weer te laten stralen. Dit zijn tips die vooral jij als ouder kunt toepassen. Maar eigenlijk wil je meer. Je wilt graag de school ook een handreiking geven, zodat je kind terug komt op zij of haar eigen niveau.

Van onderpresteren wordt je kind dood- en doodongelukkig. Het is funest voor het zelfbeeld. Want als kinderen eenmaal een tijd stelselmatig onder hun niveau werken, worden ze niet uitgedaagd om adequate studievoordigheden aan te leren. Zodat het leren niet meer lukt. Veel onderpresteerders voelen zich na verloop van tijd dan ook 'dom'.

Als er niet wordt ingegrepen, komt je kind aan het eind van de rit van school met een te lage opleiding in verhouding tot zijn of haar capaciteiten, een laag zelfbeeld en een levenshouding die wordt gekenmerkt door afhankelijkheid en hulpeloosheid. Daar zit de maatschappij niet op te wachten, en jij al helemaal niet. Jij weet immers wat voor een

bijzonder iemand er in je kind huist. Iemand waar de wereld veel plezier van kan hebben vanwege zijn/haar slimheid en creativiteit. Die sprankelende persoon wil je zo snel mogelijk terug. Dus is het zaak dat het onderpresteren op school zo gauw mogelijk ophoudt. Maar laten we eerlijk zijn: scholen zitten vaak met de handen in het haar als het om onderpresteren gaat. Onderwijskrachten kunnen het vaak niet zien, want onderpresteerders doen er alles aan om hun capaciteiten en interesses te verbergen.

Ook als het onderpresteren wel wordt gezien, is het nog een hele puzzel om het te stoppen. Toch is het wel mogelijk. Daarbij is een bepaalde pedagogische aanpak nodig, die zich kenmerkt door respectvol eisen stellen.

Daarnaast moet de onderpresteerder leren HOE te studeren, want daar heeft hij of zij geen ervaring in. Als de onderpresteerder weet HOE hij of zij moet studeren, en daarmee succeservaringen opdoet, gaat het zelfbeeld direct omhoog. Met deze twee simpele vuistregels kun je alle problemen tegelijk oplossen. Het lukt echter alleen als ouders en scholen één lijn trekken.

Eén lijn trekken, daar zit vaak de crux. Want vaak zie je dat school en ouders lijnrecht tegenover elkaar komen te staan. Dat is allerminst in het belang van het kind. Ik spreek hier uit ervaring. Ooit ben ik weggezet als de 'pushende ouder' van mijn zoon, die later hoogbegaafd bleek te zijn. Vanuit deze nare ervaring volgen hier de tips hoe en waarin ouders en scholen één lijn kunnen trekken.

TIPS

①

Werk als ouders en school nauw samen en houd de communicatielijnen open. Ouders en scholen hebben elkaar nodig om de signalen te zien en te monitoren hoe het gaat. Het eerste signaal van onderpresteren is als er van een kind twee versies zijn: een school- en een thuisversie. De school heeft dus per definitie minder zicht op het probleem dan de ouder. Zij hebben de info van de ouders nodig om zicht te krijgen op het probleem.

Daarnaast is de onderpresteerder erop uit om op school niet uit de toon te vallen. Bijzondere gaven vallen dus per definitie niet op. Als school heb je de ouders nodig om het beeld van wie en hoe het kind is, compleet te krijgen.

②

Ouder, laat niet je frustratie over school de vrije loop in de communicatie met school. Bedenk dat jouw kind er alles aan doet om juist niet als onderpresteerder op te vallen. Alleen voor jou is het probleem in zijn volle omvang zichtbaar. School, onthoud: alle ouders zijn specialisten in de omgang met hun specifieke kind. Neem hen als zodanig serieus.

③

Gebruik zowel thuis als op school een pedagogische benadering die empathisch (begripvol) en respectvol is: niet autoritair. Maar zeker ook niet anti-autoritair. Als je de onderpresteerder volgt in al zijn of haar wensen, gaat het probleem van kwaad tot erger. Bied structuur zonder machtsstrijd. Dit punt wordt uitgediept in mijn andere artikel, in het vorige nummer. Het is ook te vinden als blog op mijn site www.wijkunnenmeer.nl. Hier nog deze toevoeging: het is mijn overtuiging dat op scholen vaak voorbijgegaan wordt aan het belang van het leggen van een persoonlijke lijn met de leerling. Onderpresteerders zijn daar zeer gevoelig voor. Zij zijn over het algemeen uitsluitend bereid te werken voor een onderwijsgevende 'met wie ze iets hebben'. Vandaar mijn stelling dat bij onderpresteren pedagogiek vóór didactiek gaat. Het is een waarheid als en koe dat leren alleen mogelijk is als een leerling zich veilig voelt. Daarnaast: de interesse in school hebben onderpresteerders al verloren. Je kunt ze niet (meer) bereiken met leuke lessen. Maar zodra je een

>>

persoonlijke snaar weet te raken, kun je letterlijk en figuurlijk met hen lezen en schrijven

④

Blijf eisen stellen aan een onderpresteerder. Vaak hanteren scholen, maar ook ouders, de regel: lukt het niet, dan verlagen we de eisen. Zeker op scholen voor voortgezet onderwijs zie je onderpresteeders vaak van het ene niveau naar het andere wisselen (omlaag). Dit werkt echter meestal niet goed. Als je accepteert dat kinderen/jongeren (soms ver) onder hun kunnen presteren, komt hun steeds minder uit handen. Daarbij raken zij volledig het zicht op zichzelf kwijt. Veel onderpresteeders denken zelfs dat zij dom zijn. Zij hebben het nodig dat je hen blijft uitdagen, zodat je hun het vertrouwen geeft dat je ziet wat ze in hun mars hebben.

Lukt iets niet? Maak het moeilijker! Vaak is het raadzaam om in plaats van minder, juist radicaal méér te eisen van een onderpresteerder, zowel thuis als op school. En dan niet meer van hetzelfde, want saaiheid is funest. Dus gewoon moeilijker werk, van een hoger beheersingsniveau (niet alleen

uit je hoofd leren, maar begrijpen en toepassen). Onderpresteeders zijn vaak geneigd beter hun best te doen als ze inhoudelijk worden uitgedaagd. Dat zie je ook aan het feit dat ze vaak hobby's hebben die intellectueel meer van ze vragen dan je op basis van hun schoolwerk zou verwachten. Daarom wordt aangeraden om bij basisschoolkinderen de stof te 'compacten en verrijken'. Bij leerlingen in het voortgezet onderwijs kan het soms zelfs raadzaam zijn om het kind, ondanks dat de cijfers daartoe geen aanleiding geven, een niveau op te laten stromen in plaats van omlaag. (Dit laatste is op scholen vaak nog controversieel; ik heb er echter goede resultaten van gezien, onder andere bij mijn eigen zoon, die van 2 H/V naar 3 gymnasium overging)

⑤

Bied (of organiseer) ondersteuning bij het schoolwerk. Door hun desinteresse in school en door het feit dat ze vaak een tijdlang niet zijn uitgedaagd, hebben onderpresteeders vaak slechte studievastigheden. Omdat school ze niet (meer) interesseert, willen ze graag snel van het schoolwerk af zijn.

Daardoor werken ze snel en slordig en ze komen niet op het idee hun unieke talenten te gebruiken bij het leren. Dus werken ze op halve kracht. Dan is het logisch dat er niet uitkomt wat erin zit. Ze staan op de handrem.

⑥

Leer een onderpresteerder plannen, organiseren en structureren. Door hun neiging tot 'snel en slordig' werken, lijken onderpresteeders zelf niet te beseffen dat ze een probleem hebben met plannen organiseren. Ze doen tenminste zo op het oog weinig moeite om orde te scheppen in de chaos. Maar je ziet ze regelmatig juist daarin verzanden. Vooral tijdgebrek door uitstelgedrag is aan de orde van de dag, evenals onzorgvuldig agendabeheer bij leerlingen in het voortgezet onderwijs.

⑦

Leer onderpresteeders HOE ze moeten leren. Veel onderpresteeders blijken in de praktijk een leerstijl te hebben waarmee op school geen of minder rekening wordt gehouden. Zo zijn veel onderpresteeders beelddenker. Leer beelddenkers om als het ware

mentale foto's te maken; stimuleer hem of haar om de leerstof als het ware achter de ogen voor zich te zien. Sommige kinderen leren vooral goed door dingen (ook nog) op te schrijven. Anderen hebben baat bij hardop leren, waarbij zowel spraak als gehoor betrokken zijn. In het algemeen geldt: laat je kind bij het leren zoveel mogelijk zintuigen gebruiken. Daarnaast is het belangrijk, de leerstof vaak te herhalen, met steeds grotere tussenpozen, zodat die tijd heeft naar het lange-termijngeheugen te zakken. Met deze simpele tips kunnen de cijfers vaak een heel eind omhoog. Dan zien de onderpresteerders dat ze echt wel iets kunnen, niet 'dom' zijn.

8

Leg uit waar datgene waarmee de leerlingen zich moeten bezighouden 'voor nodig is'. Hoogbegaafden en beelddenkers, leren de stof gemakkelijker als hij 'top down' wordt aangeboden dan 'bottom up'. Daarmee wordt bedoeld dat zij het nodig hebben, eerst een globaal overzicht te hebben van het te leren geheel, voordat zij zich in de details kunnen verdiepen.

JA, SCHRIJF MAAR OP, 100 KEER!

"IK MOET RACHELLO HARDER AANPAKKEN"

RGVT

9

Bied de leerstof daarna in kleine, zeer concreet omschreven stappen aan. Veel beelddenkers en hoogbegaafden hebben last van een verbaal-performaalkloof, waardoor ze niet 'vanzelf' weten hoe ze een taak moeten aanpakken. Ze hebben zo concreet mogelijke aansturing nodig. Maar als ze eenmaal een routine hebben aangeleerd, dan krijg je die er ook niet gemakkelijk weer uit. Dat kan dan weer een voordeel zijn.

10

Help het kind te focussen op wat hij/zij aan het doen is. Bij een wat ouder kind: creëer rust om hem of haar heen terwijl hij of zij huiswerk maakt: vaste plek om te leren, eventueel rustgevend muziek op de achtergrond, vaste routines en pauzes; laptops, gamecomputers en andere 'afleidende' apparaten

zoveel mogelijk uitschakelen of tijdelijk inleveren. Voor velen is het prettig om iets in de handen te hebben om mee te frutselen. Heel geschikt is de zogenoemde Tangle, onder andere verkrijgbaar bij speelgoedwinkels en boekhandels. Sommigen kunnen ook heel goed leren als ze bijvoorbeeld aan het werk zijn op een crosstrainer of een home trainer. Maar die moet je wel net hebben natuurlijk!

TOT SLOT

Om onderpresteren te stoppen, is een respectvolle pedagogische aanpak nodig waarbij eisen worden gesteld, thuis en op school. Daarnaast is het belangrijk dat de onderpresteerder leert HOE te studeren. Hierbij is het essentieel dat school en ouders samenwerken. Zij hebben elk zicht op een ander deel van het probleem en zij hebben elk een deel van de oplossing in handen.